

GYS | 2023

DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI

GÖREVDE YÜKSELME
VE UNVAN DEĞİŞİKLİĞİ
SINAVLARINA HAZIRLIK

KONU ANLATIMLI
SORU BANKASI

PEGEM AKADEMİ

Komisyon

**DENİZ KUVVETLERİ KOMUTANLIĞI GÖREVDE YÜKSELME VE UNVAN DEĞİŞİKLİĞİ
KONU ANLATIMLI SORU BANKASI**

ISBN 978-0-2021-8602-3

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan WorldCat ve ayrıca Türkiye'de kurulan Turcademy.com tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

2. Baskı: 2022, Ankara

Yayın-Proje: Özge Türk
Dizgi-Grafik Tasarım: Tolga Durğun
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara
Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.
No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

PEGEM Akademi Görevde Yükselme Sınavlarına Hazırlık Yayınlarımız, alanında uzman yazar komisyonumuz tarafından, en son yayımlanan sınav ilanındaki konular kapsamında hazırlanmıştır. Kitaplarımız, yayımlandığı tarihe kadar mevcut olan tüm güncellemeleri kapsamaktadır. Kitaplarımız yayımlandığı tarihten sonra, yayımlanan sınav ilanlarına eklenen ya da çıkarılan konular ve mevzuat güncellemeleri, okuyucularımızın sorumluluğu dâhilindedir. Sınava girecek olan adaylarımız, yayınımda bulunan mevzuat konularında yer alan Ek Form veya Örnek Formlara (<http://www.mevzuat.gov.tr>) internet adresinden ulaşabilirler.

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Sınavlarına Hazırlık Konu Anlatımlı Soru Bankası yayınımda bulunan konu anlatımları, siz değerli okuyucularımızın toplam iş yükü gözetilerek, öz ve net bilgilerden uzaklaşmadan, güncel bir yayın iletme gayesi ile özenle hazırlanmıştır. Konularda teorik çerçeve net bir şekilde çizilmiş, çözümlü testler ve cevaplı tarama testleri ile pratiğe ilişkin çok sayıda örneğe yer verilmiştir.

Kitaba ilişkin sorularınızı, şikâyet ve önerilerinizi pegem@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır. Soru ve görüşleriniz mutlaka dikkate alınacak ve en kısa sürede ilgili ekibimiz tarafından dönüş yapılacaktır. Yayınımda bulunan sınavlarınızda başarı getirmesi dileklerimizle...

Yayınımda bulunan baskı tarihinden sonraki değişikliklere QR kodu okutarak ulaşabilirsiniz

PEGEM Akademi

Kitap içerisindeki bazı testlerin çözümleri için QR kodu okutunuz.

Karekod okutmak için tavsiye edilen uygulamalar

QR Droid

Qrafter

[pegem.net](https://depo.pegem.net)'ten ulaşmak için

<https://depo.pegem.net/denizkuvvetlericozumler.pdf>

İÇİNDEKİLER

1. ATATÜRK İLKE VE İNKILAP TARİHİ	1
2. TÜRKÇE	91
3. T.C ANAYASASI	180
4. 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU	248
5. MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI RESMÎ YAZIŞMA USULLERİ VE ÇALIŞMA ESASLARI YÖNERGESİ	304
6. MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI MESLEKİ ETİK YÖNERGESİ	310
7. TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNDE GÖREVLİ DEVLET MEMURLARI, DİSİPLİN KURULLARI VE DİSİPLİN AMİRLERİ YÖNETMELİĞİ	312
8. 4982 SAYILI BİLGİ EDİNME HAKKI KANUNU	319
KARIŞIK TEST	328

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI VE MONDROS ATEŞKESİ

I. DÜNYA SAVAŞI (1914 - 1918)

TARAFLAR

ÜÇLÜ İTTİFAK (Bağlaşma)

- Avusturya - Macaristan,
- İtalya,
- Almanya

arasında kurulmuştur. Daha sonra Osmanlı Devleti ve Bulgaristan da katılmıştır. (1914 - 1915)

ÜÇLÜ İTİLAFLAR (Antlaşma)

- İngiltere,
- Fransa,
- Rusya

arasında kurulmuştur. Daha sonra ABD, Japonya, Yunanistan, Sırbistan ve Romanya da katılmıştır.

Genel Nedenler

- Sanayi Devrimi sonrasında Avrupa devletlerinin gelişen ekonomisine ham madde ve pazar bulma sorunu (Emperyalizm veya sömürgecilik)
- 1789 Fransız İhtilali sonucu ortaya çıkan milliyetçilik akımının etkisi,
- Devletler arası bloklaşmalar,
- Silahlanma yarışı.

Özel Nedenler

- Almanya ile İngiltere arasında yaşanan ekonomik rekabet,
- Almanya'nın siyasi birliğini kurarken 1871 Sedan Savaşı'nda Fransa'dan maden kömürü bakımından zengin Alsace ve Lorainne kasabalarını almasının Fransız milliyetçiliğini kıskırtması,
- Almanya (1871) ve İtalya (1870)'nin siyasi birliklerini geç kurmaları ve sömürge yarışına geç katılmaları,
- Almanya'nın Pan-Germenizm fikrinin Rusya'nın Panslavizm fikri ile çatışması,
- Balkanlar'ın Rusya ile Avusturya - Macaristan arasında paylaşılabilmesi,
- Şark meselesi (Doğu sorunu),
- İtalya'nın Akdeniz'de hakim olmak istemesi,
- Japonya'nın Asya ve Büyük Okyanus'ta yayılmacı politikasıdır.

SAVAŞIN BAŞLAMASI VE YAYILMASI

I. Dünya Savaşı, 28 Haziran 1914 tarihinde Avusturya - Macaristan veliahtı **Franz Ferdinand** ve eşinin Saraybosna'da **Gavrilo PRİNCİP** adlı bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesi sonucunda Avusturya- Macaristan'ın Almanya'nın da desteğini aldıktan sonra 28 Temmuz 1914 tarihinde Sırbistan'a savaş ilan etmesi ve Belgrad'ı bombalaması ile başlamıştır.

NOT

- *I. Dünya Savaşı'ndan ilk çekilen devlet Japonya'dır.*
- *İttifak grubuna son katılan devlet Yunanistan'dır.*
- *İttifak grubuna son katılan ve ilk teslim olan Bulgaristan'dır.*
- *Savaş esnasında ihtilal yaşayan devlet Rusya'dır.*
- *Savaşta taraf değiştiren devlet İtalya'dır.*
- *Savaşın uzamasına ve genişlemesine sebep olan devlet, Osmanlı Devleti'dir.*
- *Bulgaristan, Almanya ile Osmanlı arasında bir köprü görevi görmüştür.*
- *Savaşın İttifak Devletleri lehine bitmesine neden olan devlet ABD'dir.*

OSMANLI DEVLETİ'NİN I. DÜNYA SAVAŞINA GİRMESİ

Osmanlı İmparatorluğu, Trablusgarp ve I. Balkan Savaşı'nda askerî, siyasi ve ekonomik kayıplar yaşarken, sanayi ülkelerinin iktisadi çıkarları için bir çatışma alanı hâline dönmüştür. Özellikle Ortadoğu zengin petrol kaynakları ile İngiltere, Fransa ve Almanya'nın rekabet içerisine girdiği bir coğrafya olmuştur. Rusya ise Boğazlar, Doğu Anadolu'da ve Basra Körfezi'nde güç kazanmaya çalışmıştır.

OSMANLI'NIN İTTİFAK ARAYIŞI

Osmanlı Devleti dünyanın bir savaş eşğine doğru sürüklendiğini görerek önce İngiltere'ye sonra Fransa'ya ittifak teklifinde bulunmuşsa da bu teklifler reddedilmiştir. Osmanlı Devleti'nin ittifak teklifinin reddedilmesinin arkasında İngiltere ve Fransa'nın iş birliği içerisinde olduğu Rusya'nın tutumu etkilidir. İngiltere ve Fransa Rusyayı karışısına değil yanına almak istemiştir. İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'ni kendi yayılım alanında gördükleri için de bu teklife sıcak bakmamışlardır.

ALMANYA'NIN OSMANLI'YI KENDİ YANINA ÇEKME SEBEPLERİ

Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşanan iktidar değişimleri sonrasında başa geçen İttihat Terakki önderleri Almanya ile olan diplomatik ilişkileri kuvvetlendirmişlerdir. Sadrazam Sait Halim Paşa, Harbiye Nazırı Enver Paşa, Dahiliye Nazırı Talat Paşa ve Halil Paşa ile Alman yetkililer arasında Osmanlı - Almanya ittifak anlaşması imzalanmıştır. Almanya'nın Osmanlı Devleti ile ittifak kurmasının sebepleri şunlardır:

- Osmanlı Devleti'ni yanına çekerek Kafkaslarda Rusya'ya karşı bir cephe açılmasını sağlamak ve üzerindeki yükü hafifletmek
- Rusya'nın Panславizm'ine karşılık Pantürkizmi kullanmak
- Halifenin İslam dünyası üzerindeki gücünden faydalanarak İtilaf devletlerine karşı Müslümanları ayaklandırmak
- Osmanlı Devleti'nin siyasi, iktisadi, jeopolitik ve askeri gücünden faydalanmak
- Osmanlı Devleti'nin jeopolitik konumundan faydalanmak
- İtilaf devletlerinin sömürgeler ile olan bağıni kesmek
- Osmanlı Devleti'nin başta petrol olmak üzere hammadde kaynaklarından faydalanmak

OSMANLI'NIN ALMANYA YANINDA SAVAŞA GİRME SEBEPLERİ

- İttihat ve Terakki'nin Almanya'ya duyduğu hayranlık ve Almanya'nın Savaşı kazanacağına olan inancı
- Almanya'nın ülkedeki ekonomik etkisi,
- Siyasi yalnızlıktan kurtulmak istenmesi,
- Üçlü itilafın Osmanlı'yı yanına almak istememeleri,
- Savaş öncesinde İngiltere'ye sipariş edilen ve 7 milyon altın lira bedeli ödenen Sultan Osman ve Reşadiye gemilerine savaş başlayınca İngiltere'nin el koyması,
- Kaybedilen toprakları geri alma düşüncesi,
- Turancılık politikası

NOT

Osmanlı Devleti, kapitülasyonları 5 Eylül 1914 tarihinde Heyet-i Vükela kararı ile tek taraflı olarak kaldırmıştır. Karar İstanbul'daki elçiliklere bildirilmiştir. Bu karara en büyük tepki Almanya'nın İstanbul büyük elçisi Wangenheim'dan gelmiştir. İngiltere, Fransa ve Rusya Devletleri de karara tepki göstermiştir.

OSMANLI'NIN SAVAŞA GİRİŞİ

Osmanlı - Almanya ittifakı 2 Ağustos 1914'te imzalanmasına rağmen Osmanlı, ağır davranıp, seferberliğini tamamlamaya çalışmıştır. Almanya ise Doğu Cephesi'ndeki kötü gidişatı düzeltmek için Osmanlı'nın hemen savaşa girmesini istemiştir.

Akdeniz'de İngiliz donanmasından kaçan iki Alman zırhlısı (GOBEN ve BRESLAW) Osmanlı'ya sığınmış, Osmanlı Devleti bu gemilerin adlarını **Yavuz** ve **Middilli** olarak değiştirmiştir. Bu gemiler Rusyanın Sivasapol ve Odessa limanlarını bombalamıştır. Osmanlı Devleti 29 Ekim 1914'te Rusya'ya savaş ilan etmiştir.

Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesiyle;

- Padişah V. Mehmet Reşat cihat ilan etmiştir,
- Savaş alanı genişlemiştir,
- Yeni cepheler açılmıştır,
- İngiltere, Kıbrıs'ı topraklarına kattığını açıklamıştır.

OSMANLI'NIN SAVAŞTIĞI CEPHELER

TAARRUZ CEPHELERİ

- Kafkas
- Kanal

SAVUNMA CEPHELERİ

- Hicaz - Yemen
- Suriye - Filistin
- Irak - Basra
- Çanakkale

YARDIM CEPHELERİ

- Galiçya
- Makedonya
- Romanya

SALDIRI CEPHELERİ

KAFKAS CEPHESİ

Osmanlı topraklarında açılan ilk cephe dir. Osmanlı Devleti ve Almanya işbirliği ile açılmıştır.

Cephe'nin açılma nedenleri şunlardır:

Türk dünyası ile birleşmek, "Turancılık" fikrini gerçekleştirmek. Kars, Ardahan ve Batum'u Rusya'dan geriye almak. Bakü petrolerini Osmanlı hakimiyeti altına almak. Kafkaslar üzerinden Hindistan'a inmek ve İngilizlerin sömürgeleriyle bağıni kesmektir.

22 Aralık'ta Enver Paşa komutasında Sarıkamış Harekâtı başlamış soğuk, hastalık ve donanın

iyi olmaması sebebiyle çok az asker Sarıkamış'a varabilmiş, 150.000 askerden 90.000 asker şehit olmuştur. Rusya, 11 Ocak'ta başlayan Rus ilerleyişi ile Erzurum, Rize, Sürmene, Trabzon, Van, Bitlis bölgelerini almıştır. Osmanlı Devleti 27 Mayıs 1915'te Rusya ile işbirliği yapan Ermeni faaliyetlerini durdurmak için "Tehcir Kanunu" çıkartmıştır. Ermeniler, Suriye ve Lübnan'a göç ettirilmiştir. 6 - 7 Ağustos 1916'da 16. Kolordu Komutanı olarak atanan Mustafa Kemal, Muş ve Bitlis'i geri almıştır. Rusya, Bolşevik İhtilali sonrasında Erzincan Mütarekesi ile savaştan çekilmiştir. 3 Mart 1918 Brest - Litovsk Antlaşması ile cephe kesin olarak kapanmıştır. Fakat Kafkas İslam ordusunun faaliyeti Mondros Ateşkesi'ne kadar devam etmiştir.

BREST - LİTOWSK ANTLAŞMASI

Sovyet Rusya ile Almanya, Avusturya-Macaristan, Bulgaristan ve Osmanlı arasında 3 Mart 1918'de imzalanmıştır. Sovyet Rusya, bu anlaşma ile çarlığın yaptığı gizli anlaşmaları açıklamıştır. Anlaşma ile:

- Kars, Ardahan, Batum Osmanlı'ya geri verilmiştir.
- Sovyet Rusya, Polonya, Litvanya, Estonya ve Litvanya'dan çekilmiştir.

NOT

Rusya'da rejimin değişmesiyle işgal ettiği topraklardan çekilmiştir. Osmanlı Devleti'nin kaybettiği hâlde toprak kazandığı tek cephe burasıdır.

KANAL CEPHESİ

Kanal Cephesi Almanya'nın Osmanlı Devleti'ne yapmış olduğu baskı sebebiyle açılmıştır. Almanya'nın bu politikasındaki amacı İngiltere'nin Hindistan'daki sömürgeleriyle bağına kesmektir. Kanal Cephesi'nin açılma sebepleri şunlardır:

- Mısır'ı alarak İngilizlerin Mısır'dan Çanakkale veya İskenderun'a bir çıkarma yapmasını engellemek
- Mısır'daki Müslümanların İngiltere'ye karşı isyan etmesini sağlamak
- İngiltere'nin sömürgeleri ile bağına kesmek

1915 yılı

Kanal Cephesi Cemal Paşa komutasında idare edilmiş ancak Osmanlı Devleti başarısız olmuştur. Kanal Harekatı ile İtilaf Devletlerinin Çanakkale'ye saldırısı geciktirilmiştir. İngilizler Osmanlı Devleti'ne karşı elde ettiği üstünlük ile savunmadan saldırıya geçmiştir.

1916 yılı

- 27 Temmuz 1916'da Osmanlı kuvvetleri kanala ikinci defa saldırmış, saldırı başarısızlıkla sonuçlanmış, Osmanlı kuvvetleri geri çekilmek zorunda kalmışlardır.

NOT

- *Osmanlı Devleti'nin başarısız olmasındaki en büyük neden Arapların Osmanlı Devleti'ne karşı isyan etmesidir. Mustafa Kemal bu cephede savaşmamıştır.*

SAVUNMA CEPHELERİ

ÇANAKKALE CEPHESİ

Cephenin açılma nedenleri

- İstanbul'u almak, Osmanlı'yı savaş dışı bırakmak ve savaşı kısa zamanda sona erdirmek.
- Boğazlar'dan geçip Rusya'ya silah ve malzeme yardımı yapmak.
- Henüz savaşa girmemiş Balkanlı Devletler üzerinde baskı oluşturmak.
- Almanya'yı güneyden, Balkanlar'dan kuşatmak.

Gelişimi

- İtilaf Devletleri en önce deniz harekatı ile Çanakkale Boğazı'nı geçmek istemiş, **Garden Planı** çerçevesinde 19 Şubat 1915'te Çanakkale Boğazı'nın dışındaki Seddülbahir, Ertuğrul (Rumeli); Kumkale, Orhaneli (Anadolu) tabyalarını bombalamaya başlamışlardır.
- 18 Mart 1915 tarihinde İtilaf Devletleri, yaptıkları ana saldırıda 7 gemi kaybederek geri çekilmek zorunda kalmıştır. Osmanlı'nın bu başarısında **Nusret Mayın Gemisi**'nin döşediği mayınlar, Türk topçusunun isabetli atışları ve **Seyyid Onbaşı**'nin kahramanlığı etkili olmuştur.
- Deniz savaşlarındaki başarıları nedeniyle **Tümgeneral Cevat Çobanlı "18 Mart Kahramanı"** olarak tanınmaktadır.
- İtilaf Devletleri deniz harekâtında başarılı olamayınca Gelibolu Yarımadası'na bir kara çıkarması yapmayı düşünmüşler, çıkartma yeri olarak Rumeli yakasında **Seddülbahir, Arıburnu** ile Anadolu'da **Kumkale**'yi seçmişlerdir. 25 Nisan 1915'te çıkartma başlamış, İtilaf Devletlerinin Arıburnu'nda karşısına **19. Tümen komutanı Miralay Mustafa Kemal** çıkmış, onları durdurmuştur.
- 6 Ağustos 1915'te ikinci bir harekât daha yapılmış, Gelibolu Yarımadası'nın batı kıyısında bulunan Suvla plajına yapılan bu çıkartma da **Anafartalar Komutanı Mustafa Kemal tarafından** durdurulmuştur.
- İtilaf Devletleri bir şey elde edemeyeceklerini anlayınca kuvvetlerini Ocak 1916'ya kadar bölgeden çekmişlerdir.

Sonuçları

- İtilaf Devletleri bu cephede yenilmiştir.

- Mustafa Kemal İstanbul'u kurtaran adam olarak halk tarafından tanınmış, bu savaş onun Kurtuluş Savaşı lideri olmasını sağlamış ve "**Anafartalar Kahramanı**" unvanı verilmiştir.
- İttifak Devletleri Rusya'ya yardım götüremeyince Rusya'da 1917 Bolşevik İhtilali çıkmıştır.
- Yeni kurulan Sovyet Rusya savaştan çekilmiştir.
- Bulgaristan, ittifak grubuna katılmıştır. Bulgaristan'ın savaşa girmesiyle Osmanlı Devleti'nin Almanya ile kara bağlantısı sağlanmıştır.
- İki taraftan 500.000 insan ölmüştür.
- Osmanlı Devleti'nin galip geldiği tek cephedir.
- Mustafa Kemal savaş esnasında albay, savaş sonrasında general olmuştur.
- İngiltere ve Fransa itibar kaybetmiştir.
- Türk ulusunun kendine olan güveni arttı. Millî mücadele ruhu doğdu.
- İstanbul'u tehdit eden tek cephe kazanılmıştır.

NOT

- *Eğitilmiş kadrolar savaşta öldüğünden bu savaşa "**Aydınlar Savaşı**" da denilmiştir.*
- *I. Dünya Savaşı'nın uzamasına yol açan cephe Çanakkale'dir.*
- *Mustafa Kemal "**Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum.**" sözünü Conkbayırı'nda söylemiştir.*
- *Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'nda kazandığı tek cephe*dir.
- *Mustafa Kemal'in karargahını kurduğu bu cephe "**Kemalyeri**" olarak tarihe geçmiştir.*

IRAK - BASRA CEPHESİ**Cephe'nin açılma nedenleri**

- İngiltere'nin Basra Körfezi'ndeki Abadan'ı ele geçirmek istemesi,
- Osmanlı padişahının cihat çağrısının etkisini önlemek istemesi,
- Kuzeye doğru ilerleyip Rusya ile birleşmek istemesi

Sonuç

- Osmanlı Devleti **Kutü'l Amare** ve **Selman-ı Pak'ta** başarılar kazanmış olsada Musul hariç Irak toprakları kaybedilmiştir. Irak cephesinde gösterdiği başarılar sebebiyle "**Kutü'l-amare kahramanı**" olarak bilinen kişi Halil Kut Paşa'dır. Halil Paşa İngiliz General Townshend'i ve 13 bini aşkın İngiliz askerini esir almıştır

- Mondros Mütarekesi imzalandıktan sonra 3 Kasım 1918'de İngiltere, Musul'u işgal etmiştir.

SURİYE - FİLİSTİN

- İngiltere'nin daha fazla sömürge elde etme isteği etkilidir. Kanal cehpesi kaybedilince İngilizler saldırmış, Mustafa Kemal Liman Van Sanders komutasındaki Yıldırım Ordularına bağlı; 7. Ordu Komutanı olarak Halep'te başarılar kazanmıştır.
- Mondros Ateşkesi imzalandıktan sonra Mustafa Kemal'e "Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı" rütbesi verilmiştir. Padişah, Mustafa Kemal'e "Fahri Yaverlik" payesi vermiştir.

NOT

- *Mustafa Kemal'in burada İngilizlere karşı yaptığı **Nablus Savaşı** ile Anadolu'nun işgal edilmesi önlenmiştir.*
- *Mustafa Kemal'in I. Dünya Savaşı'nda görev aldığı son cephe Suriye - Filistin'dir.*

- Mustafa Kemal'in bu cephede İngilizleri Halep'in kuzeyinde durdurması Misakımillî'nin güney sınırının belirlenmesini sağlamıştır.

HİCAZ - YEMEN (ARABİSTAN) CEPHESİ

İngiltere, Osmanlı padişahının cihat çağrısını etkisiz hâle getirmek istemiştir. Bunun için Araplar ile anlaşarak onları isyana teşvik etmiştir.

İngiltere'nin Mısır sömürge valisi Mac.Mahon ile Hicaz Emiri Şerif Hüseyin arasında yapılan mektuplaşmalar ve İngiliz ajan Lawrance'ın faaliyetleri sonrası İngiltere ile Şerif Hüseyin arasında Mac.Mahon Antlaşması yapılmıştır. (1916) Antlaşmaya göre İngiltere, Araplara Osmanlı'ya karşı isyan etme karşılığında bir Arap devleti kurma sözü vermiştir. Osmanlı bundan haberdar olamamıştır. Arapların İngilizleri kızdırtması sonucu Arapların destek vermediği bu cephede Osmanlı Devleti yenilmiş ve Hicaz elden çıkmıştır.

NOT

- *Arap topraklarının kaybedilmesiyle Ümmetçilik düşüncesi önemini kaybetmiştir.*
- *"**Çöl Ortasındaki Plevne Kahramanları**" bu cephe-deki askerler için söylenmiştir. Bu cephenin Medine savunmasını yapan komutan **Fahrettin Paşa'dır** (Türk Kaplani, Çöl Kahramanı gibi unvanları vardır).*

YARDIM CEPHELERİ

- Galiçya
- Romanya
- Makedonya

Osmanlı Devleti bu cephelerde ittifak devletlerine yardım göndermiştir.

Osmanlı Devleti'nin bu cephelerde toprağı yoktur.

NOT

Galiçya Cephesi Rusya'nın savaştan çekilmesiyle kapanmıştır.

I. DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA YAPILAN GİZLİ ANTLAŞMALAR

BALFOUR DEKLARASYONU (1917)

- I. Dünya Savaşı sırasında İngiliz Dışişleri Bakanı Balfour'un yayımladığı bir deklarasyon ile Orta Doğu'da bağımsız bir İsrail Devleti kurulmasını vaadedilen deklarasyondur.

İSTANBUL (BOĞAZLAR) ANTLAŞMASI (1915)

- İngiltere, Fransa ve Rusya arasında yapılmıştır.
- İstanbul, Boğazlar ve çevresi, Marmara Denizi'ndeki adalar Rusya'ya verilecek, Rusya'da İngiltere ve Fransa'nın Anadolu'daki özel haklarını ve Arapların bağımsız bir devlet olmasını kabul edecektir.

LONDRA ANTLAŞMASI (1915)

- İngiltere, Fransa ve İtalya arasında yapılmıştır.
- İtalya'ya Anadolu'da Antalya çevresi vadedilmiştir.
- İtalya, bu antlaşma ile itilaf Devletlerinin yanında savaşa katılmıştır.

SYKES - PİCOT ANTLAŞMASI (1916)

- İngiltere ve Fransa arasında yapılmıştır. Bu anlaşmayı Rusya'da onaylamıştır. Bu antlaşma ile;
- Suriye, Lübnan, Sivas, Harput, Kilikya ve Musul Fransa'ya verilecek; Ürdün, Irak, Kuzey Filistin İngiltere'ye verilecek, Filistin'in geri kalan kısmında uluslararası bir yönetim kurulacak, geri kalan bölgelerde ise İngiltere ve Fransa'nın tanıyacağı ve onların korumasında olan bir Arap Devleti kurulacak

PETROGRAD SÖZLEŞMESİ (1916)

- İngiltere, Fransa ve Rusya arasında yapılmıştır.
- Anlaşma ile Van, Muş, Bitlis, Erzurum ve Trabzon'un doğusunun Rusya'ya bırakılması kararlaştırılmıştır.

MAC MAHON ANTLAŞMASI (1915)

- İngiliz General Mac Mahon ile Arap Emiri Şerif Hüseyin arasında yapılan bu antlaşma ile Araplara bağımsız bir devlet vadedilmiştir.
- Bu antlaşmadan dolayı Araplar savaş sırasında Osmanlı Devleti'ne isyan etmişlerdir.

SAİNT JEAN DE MAURIENNE ANTLAŞMASI (1917)

- İngiltere, Fransa ve İtalya arasında yapılmıştır.
- Bu antlaşma ile İtalya'ya; Antalya'ya ek olarak Konya, Aydın ve İzmir çevresi vadedilmiştir.

Önemi

- Osmanlı hakkında yapılmışlardır.
- Şark Meselesi'ni çözmeye yöneliktir.
- Osmanlı toprakları paylaşılmıştır.
- İtilaf Devletleri grubunun birlikteliği sağlanmaya çalışılmıştır.
- İtilaf Devletlerinin savaşı kazanacaklarından emin olduklarını göstermektedir.
- Yunanistan, gizli antlaşmalara katılmamıştır. Fakat Paris Barış Konferansı'nda kendisine İzmir ve civarı verilmiştir.
- Rusya, ihtilalden dolayı yönetim değişikliği yaşayıp savaştan çekildiği için paylaşıma dahil olmamıştır.
- Mondros Ateşkesi'nden sonra uygulamaya konulmuştur.
- İtilaf Devletleri gizli antlaşmaları rahatça uygulayabilmek için Mondros Ateşkesi'ne ağır maddeler koydurmuştur.

WILSON İLKELERİ (8 Ocak 1918)

ABD Başkanı Thomas Woodrow Wilson savaşın sona ermesini hızlandırmak ve savaş sonrası devletlerin uyması gereken kuralları belirlemek amacıyla Wilson ilkelerini yayımlamıştır.

Maddeleri:

- Devletler arası gizli antlaşmalar yapılmaması, devletlerarası ilişkilerin açık diplomasi esasına göre sürdürülmesi,
- Devletlerin karasuları haricinde, denizlerin savaş ve barış zamanlarında açık olması,
- Devletler arası bütün ekonomik engellerin mümkün olduğu kadar kaldırılması, ticaret alanında eşit hakların tesisi,

- İç güvenlik haricinde milletlerarası silahsızlanma için yeterli garantiler verilmesi,
- Belçika'nın sınırlarının savaştan önceki hâline getirilmesi, bağımsızlığının geri verilmesi,
- Alsace-Lorraine'nin Fransa'ya verilmesi,
- Osmanlı İmparatorluğu'nda Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerin Türk egemenliğinde olması; fakat Türk olmayan milletlere özerk gelişme imkânlarının verilmesi, Çanakkale Boğazı'nın bütün milletlerin gemilerine açık olması ve bunun milletlerarası cemiyet tarafından garanti altına alınması,
- Denize kıyısı olan bağımsız bir Polonya Devleti'nin kurulması ve ekonomik özgürlüğünün sağlanması,
- Devletlerin siyasi bağımsızlıklarının ve toprak bütünlüklerinin karşılıklı olarak garanti altına alınması,
- Devletlerin siyasi bağımsızlıklarını ve toprak bütünlüklerini karşılıklı olarak garanti altına alacak bir milletler teşkilatı kurulması(Cemiyet-i Akvam)
- Yenilen devletler yenilenlerden toprak alması,
- Yenilen devletler yenilenlerden savaş tazminatı almaması,
- Ulusların kendi geleceklerine kendileri karar verecektir. (Self-Determination)

NOT

- *Paris Barış Konferansı'nda Wilson'un fikirleri galip devletler tarafından çok az dikkate alınacaktır. Dikkate alınan en önemli madde Cemiyet-i Akvam'ın kurulmasıdır.*
- *Wilson Prensipleri'nde geçen Alsace-Lorraine toprakları Fransa'ya iade edilmiş, Wilson'un prensibi gerçekleştirilmiştir.*
- *Avusturya - Macaristan topraklarında yaşayan milletlere self determination ilkesine uygun olarak Trianon ve Saint Germain antlaşmalarında bağımsızlık verilmiştir.*
- *Wilson Prensipleri ve onun getirdikleri ABD kamuoyu tarafından bile kabul edilmemiştir.*
- *Paris Barış Konferansı'nda İtilaf Devletleri, manda ter sistemi uygulamaya koymuşlardır.*
- *Paris Barış Konferansı'nda İtilaf Devletleri Wilson'un uygun görmediği savaş tazminatı veya cezai tazminat yerine savaş tamaratını getirmişlerdir.*

MİLLETLER CEMİYETİ

- Fikir babası ABD Başkanı Wilson'dur.
- Kurulmasına Paris Barış Konferansı'nda 25 Ocak 1919'da karar verilmiştir. 28 Nisan 1919 tarihinde Versay Antlaşması'na imza atmış 27 devlet ve Büyük Britanya tarafından kurulmuştur.

- **Tarihte kurulan ilk devletler arası kuruluşur.**
- ABD kuruluşuna öncülük etmişse de Milletler Cemiyeti'ne üye değildir.
- Cemiyete daha çok İngiltere ve Fransa hâkim olmuştur.
- Manda sistemi cemiyete bağlı işleyen bir sistem olmuştur.
- 18 Nisan 1946 tarihine kadar varlığını sürdürmüştür.
- Amacı devletler arası sorunları savaşa varmadan çözmek, devletler arası ilişkileri geliştirmektir.
- Merkezi Cenevre'dir.
- İlk genel sekreteri Sir Eric Drummond'dur.
- Milletler Cemiyeti, dünya barışını koruyamamıştır. 1939'da II. Dünya Savaşı çıkmıştır.
- Türkiye, çekinerek baktığı bu kuruluşu davet üzerine 1932'de üye olmuştur.

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

- Savaşı ittifak grubu kazanmış, ittifak grubu kaybetmiştir.
- Savaşın en kârlı devletleri İngiltere, Fransa ve Japonya olmuştur. Bu devletler var olan topraklarına toprak katmıştır.
- Savaştan sonra Rus, Alman, Osmanlı ve Avusturya - Macaristan imparatorlukları yıkılmıştır. Self determination (kendi kaderini tayin etme hakkı) ilkesine göre millî devletler kurulmuştur.
- Yeni devletler ortaya çıktı. Bunlar:
- Türkiye, Macaristan, Polonya, Yugoslovya (çok uluslu), Letonya, Litvanya, Ukrayna, Çekoslovakya (çok uluslu)
- Sınırlar yeniden belirlendi. Sınırlar belirlenirken milliyet prensibine dikkat edilmedi. Bu da sonraki dönemde yeni çatışma nedenlerinden birisi oldu.
- Monarşiler yıkılmış, yerlerine cumhuriyet yönetimleri gelmiştir. (Türkiye, Almanya, Avusturya, Macaristan)
- Yapılan barış antlaşmaları barışı sağlamamıştır. Çünkü yenilen devletler için sınırlamalar getirmekteydi. Bu da İkinci Dünya Savaşı'na yol açmıştır.
- Savaş sonrası saldırgan milliyetçi rejimler güçlendi. Bunlar:
İtalya'da Faşizm (Benito Mussolini)
Almanya'da Nazizm (Adolf Hitler)
- Dünya barışını korumak için Cenevre'de Milletler Cemiyeti kurulmuştur.
- Sömürgeciliğin yerini manda ve himaye almıştır.
- İlk kez bu savaşta kimyasal silah, denizaltı ve tank kullanılmıştır.